

g) U samostanu Franjevaca trećega reda u Zadru čuva se jedan oficij iz 18. vijeka od 26 listova, za koji veli prof. Milčetić, da je odlomak brevijara. Ja ga nijesam vidio, a prof. I. Milčetić o njem vrlo malo i nejasno govori.

h) U arhivu Jugoslavenske akademije pod signaturom IV. a 44. čuva se oficij blažene divi Marije z gori karmelitski, nadalje oficij svetih div i mučenic Ursuli i družbenic njeje, kako u brevearu izvan čtenij niže pisanih (21. oktobra), nadalje oficij sv. Roka (16. augusta) i napokon oficij na blagdan imene blažene dive Marije (17. sektembra). Rukopis je ovaj napisan po svoj prilici u drugoj polovici 18 vijeka na otoku Krku (u Dobrinju), na što dade slutiti bilježka na 1. listu: „Ovo je knjiga gospodina plovana z Dobrinja 1782. (u Milčetića pogrješno 1712., stoga je i mislio da je ovaj rukopis napisan koncem 17. ili početkom 18 vijeka) na 24 agusta.

i) U samostanu Franjevaca trećega reda u Zadru čuva se oficij blažene dive Marije od 7 žalosti. Prof. I. Milčetić misli, da je bio napisan pod kraj 18 ili početkom 19 vijeka.

j) U kr. sveučilištnoj biblioteci u Zagrebu čuva se pod signaturom SM. 32. F. 29. oficij za razne svečane dane. Napisao ga Fra Anton Šintić u Porozini na otoku Krku po svoj prilici u drugoj polovici 18 vijeka.

k) Pored ovih oficija spominje I. Brčić u Radu LIX. str. 171. i štampanu knjižicu Oficij blažene Marije devi po običaju rimskoga dvora. Sadržaj je ovoga oficija: služba blaženoj djevicij Mariji, misa i litanije gospine, pokorni psalmi, oficij s litanijama za mrtve, molitve sv. Bernardu, Grguru papi, Brigidi, Augustinu i tumačenje kršćanskoga nauka. Knjižica je štampana vjerojatno na Rijeci oko god. 1531., a sastavio ju je vjerojatno modruški biskup Šimun Kozičić, koji je tada na Rijeci stanovao.

8. Razna zaklinjanja i blagoslivljanja.

Popovi glagolaši smatrali su jednom od svojih bogoslužnih zadaća, da su u raznim prilikama svečanim načinom govorili razne zakletve osobito nad bolesnicima, da izađe iz njih bolest (zao duh), nadalje protiv oblaka, koji je prijetio olujom i tučom, protiv raznih životinja, koje nanose štete po-

ljima, oranicama i vinogradima. Blagoslivljali su ljude (osobito bolesnike), kuće, polja, usjeve i t. d. Ta zaklinjanja i blagoslivljanja napisana su većinom slaveno-hrvatskim jezikom. Ma da i znadem, da su se slična zaklinjanja i blagoslivljanja upotrebljavala po cijeloj rimo-katoličkoj crkvi, ipak držim, da su barem na neka ovakova glagolska zaklinjanja i blagoslivljanja utjecali nekadanji Patareni ili Bogumili, koji su se za bosanske samostalnosti raširili jako po Bosni, jer sam naišao u ovim zaklinjanjima i blagoslivljanjima na takova mjesta, kakva nije nikada odobrila rimska crkva. Takovih zaklinjanja i blagoslivljanja (dotično molitvi) nalazimo u hrv. glagolskoj knjizi već od 15. vijeka do početka 19. vijeka, samo što u starije vrijeme nalazimo ih u povećim zbornicima sa drugom različitom građom, dočim nalazimo od 16.—19. vijeka i posebnih knjižica, u koja se bilježe samo ovakova zaklinjanja i blagoslivljanja. Primjera radi spominjem zbornik fra Matije Zadrana ili kako ga prof. I. Milčetić zove „Tkonski zbornik“, koji se čuva u arhivu Jugosl. akademije pod sign. IV. a. 120. i u kojem se nalazi od lista 99.—104. molitava nad bolesnikom, koji boluje od nežita, a od lista 104. do 108. zakletve od godine i zla oblaka. Spomenik je ovaj napisan u drugoj polovici 15. vijeka.

Posebne knjižice, u kojima se nalaze zaklinjanja i blagoslivljanja, poznate su mi za sada ove:

a) U vaticanskoj knjižnici u Rimu čuva se hrv. glagolski rukopis pod signaturom Codex slav. XI, u kom se nalaze u prvom redu zaklinjanja protiv nečistih duhova i vragova, te se dovode ta zaklinjanja u svezu sa raznim imenima svetaca, kao sv. Sisina, sv. Melestine i dr., zatim se nalaze razni zapisi, kao zapisi, kada žena ne može poroditi djeteta. Rukopis je ovaj napisan u 15. vijeku, možda u Istri.

b) U arhivu Jugosl. akademije u Zagrebu čuva se rukopis pod signaturom IV. a. 128., koji je napisao Ivan Rudić god. 1703. (26. aprila) u Sali u Dalmaciji. U ovom se rukopisu nalaze zakletve protiv husima, zavijačama, gusjenicama i protiv svega, što pravi štetu žitku (hrani) ljudskoj, zatim protiv gradu i zloj vodi.

c) U kr. sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu čuva se pod signaturom SM. 32. F. 24. knjižica popa Antona Brsca sa otoka Krka, koju je on napisao god. 1723. U ovoj se knjižici nalaze različita zaklinjanja osobito protiv bolesti kao protiv nižita, sičca i ustriljenoga vjetra, pa protiv matruna. Osim toga navode se razni zapisi i molitve protiv različitih bolesti.

d) U istoj biblioteci čuva se pod signaturom SM. 32. F. 18. glagolski rukopis popa Jurja Malatešića, sina pokojnoga Maja od Dobrinja: Original ovoga djela napisao je u latinskom jeziku otac Bartol Cambi di Saluci, član reda male braće sv. Frančiska u Rimu, te je bio štampan u Rimu, Bolonji i Padovi. Malatešić preveo je ovo djelo god. 1742. pod naslovom: „Molitve bogojubne presvetomu imenu Isusovu sprotu vragom i njih činjenja i višćam i sprotiv mnogim pagubam, spravne po poštovanomu ocu Bartolu Kambe di Saluci od reda sv. Frančiska bratje u Rimu, a prenešene i talmačene po meni Jurju Malatešiću pokojnoga Maja od Dobrinja, štampane u Rimu i Bolonji i Padovi s dopuštanjem starešin,“ pa nastavak onoga djela pod naslovom: „Molitve druge bogojubne presvetomu imenu Isusovu sprotivu vražjim meštrijam, višćicam i mnogim drugim pagubam, spravne po poštovanomu ocu Fra Bartolu Kambi od Šaluca od male bratje s. Frančiska od Trastvera od Rima, a od mene popa Jurja Malatešića bihu tolmačeni iz dijaškoga i latinskoga leto 1742. miseca agusta, a štampane va Ferari i va Pežari z dopustom od starešini“.

e) U arhivu Jugosl. akademije čuva se knjižica popa Antuna Franki, sina Ivanova, iz Omišlja pod signaturom III. a. 5. iz 18. vijeka pod naslovom: „Kvadirnica, s kon se suprot oblaku vnoge lipe riče govore, spisana od mene zdola podpihanoga slovinskim jezikom na sriću vsakoga vridnoga i pobožnoga redovnika. Ki bude iz nje zaklinjal i verno služil bogu, sriću dobru oće imati vazda“. Na koncu se djela nalazi jedna prigodna pjesma od istoga popa Antuna Franki.

f) U istom se arhivu čuva pod signaturom IV. a. 134. glagolski rukopis pod naslovom: „Zakletve kruto korisne za odagnati napasti od ukodlakov, ma valja biti bez griha smrt-noga i priporučiti se bogu i divici Mariji“. Ovaj je rukopis napisan u 18. vijeku možda u sjevernoj Dalmaciji.

g) U kr. sveučilištnoj biblioteci u Zagrebu čuva se pod signaturom SM. 32. F. 19. knjižica, u kojoj se nalazi „Blagoslov od dvih svić na čast dvih svetac bratov i mučenikov Ivana i Pavla suprot tuči i grmljavini“. Osim ovoga blagoslova nalaze se u ovoj knjižici „Molitve svetoga Frančiska od Pavle“ za pojedine dane u nedjelji. Rukopis je napisan na otoku Krku koncem 18. ili početkom 19. vijeka.

h) U istoj se biblioteci čuva bez signature glagolski rukopis, u kom se nalaze neke molitve i psalmi, pa zaklinjanja otrovnih ili kužnih miševa, kobilica, ladrona, crva itd. i zaklinjanja zemlje protiv gradu, tijelu vrazjemu, suši i tuči. Na koncu se nalazi blagoslov od svić na dan sv. Ivana i Pavla. Rukopis je ovaj napisan na otoku Krku koncem 18. ili početkom 19. vijeka.

i) U g. prof. Ivana Milčetića u Varaždinu čuva se glagolski rukopis pod naslovom „Zakletva suprotiva oblaku, garm-ljavini i zloj godini, spisana iz retovala rimskoga, narejena od pape Gargura XIII.“ U ovom se rukopisu prema referatu prof. I. Milčetića nalazi čitav obred takovih zaklinjanja. Nalazi se i u njem „Blagoslov od dvih svić na čast dvih svetac bratov i mučenikov Ivana i Pavla suprot tuči i germ-ljavini“. Ovaj je rukopis napisao po svoj prilici pop Mate Hrabrić dijelaktom baščanskim po svoj prilici u Baški. God. 1809. bio je vlasništvo fra Vincenca Hrabrića Baščanina.

j) U arhivu Jugosl. akademije pod signaturom IV. a. 80 (13. a) nalazi se glagolski rukopis od 9 listova, u kom se nalaze zaklinjanja oblaka, tuče, crva, nečistivijih gadova, miševa, gusjenica, uši, buha, husi, zavijača itd., a na koncu „molitva od zubi“. Rukopis je napisan koncem 18. ili početkom 19. vijeka.

k) Formule egzorcizama (zaklinjanja) nalazimo u rukopisima, koji se čuvaju u arhivu Jugosl. akademije pod signaturom IV. a. 80 br. 17. na listu 8. a.—12. b., br. 26. i br. 41. na listu 1. Rukopisi ovi potječu iz 18. vijeka (br. 26.) i početka 19. vijeka (br. 17. i 41.).

Pored toga nalazimo takovih zaklinjanja i u drugim glagolskim knjigama, tako u rukopisu, koji se čuva u knjižnici češkoga muzeja u Pragu pod signaturom IX. H. 6., na listu 61. nalazimo zaklinjanje nežita, koji zalazi u ljudsku glavu prelamati kosti i oči, a u akademjskom rukopisu u Zagrebu III. a. 8. nalazimo poznati „blagoslov svić“.

9. Molitvenici.

Lijepi primjer molitvenika imademo u glagolskom rukopisu, koji se čuva u arhivu Jugoslavenske akademije pod signaturom I. a. 1. Sadržaj ovoga molitvenika je ovaj: Molitva gospodnja — otče naš; pozdravljenje angielsko; blagoslovenije trapezi,